

Sygn. akt : II AKa 412/05

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2005 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący	SSA Mirosław Ziaja
Sędziowie	SSA Wiesława Gawrońska SSA Stanisław Raszka (spr.)
Protokolant	<i>Izabela Rybok</i>

przy udziale Prokuratora Janusza Konstantego

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2005

sprawy z wniosku **W. J. (1), A. Ż.,**

W. J. (2), H. S., C. J. i J. J. (1)

o odszkodowanie i zadośćuczynienie w trybie art. 8 ust. 2a Ustawy

z dnia 23 lutego 1991r. (Dz.U. nr 34, poz. 149 ze zm.)

na skutek apelacji pełnomocnika wnioskodawców

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku- Białej z dnia 22 września 2005 r.

sygn. akt III Ko 52/05

1/ utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;

2/ kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

II AKa 412/05

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 września 2005 roku Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił wniosek W. J. (1), A. Ż., W. J. (2), H. S., C. J., J. J. (1) o odszkodowanie i zadośćuczynienie w kwotach po 50 000 złotych dla każdego z wnioskodawców za represje doznane przez ich ojca J. J. (2) za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w postaci przymusowej deportacji na S. w okresie od 31 marca 1951 roku do 4 grudnia 1955 roku. Żądanie swoje wnioskodawcy oparli na podstawie art. 8 ustęp 2a ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Powyzszy wyrok zaskarżył apelacją pełnomocnik wnioskodawców zarzucając:

- naruszenie art. 8 ust. 2a i 2b ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku przez ich błędną wykładnię w zakresie kryterium, terytorium działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w rozumieniu tych przepisów i niesłusznego powiązania tego kryterium z przesłankami określonymi w art. 8 ust. 2a ustawy (wobec faktu, iż w art. 2b jest mowa o odniesieniu do osób represjonowanych na terytorium Polski w granicach ustalonych w Traktacie Ryskim, poza obecnym terytorium Polski) jak również poprzez pominięcie działalności J. J. (2) w okresie kampanii wrześniowej w tym zakresie,
- obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia poprzez wyciągnięcie wniosków (w aspekcie kryterium prowadzenia działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego) z faktu, że J. J. (2) działalność tą prowadził na terytorium Polski w okresie kampanii wrześniowej do chwili dostania się do niewoli, również w sensie nieuwzględnienia tego dowodu i nieomówienia w uzasadnieniu tego elementu działalności J. J. (2) na rzecz niepodległości Polski pod kątem kryterium terytorialnego prowadzenia tej działalności (naruszenie art. 7 kpk oraz art. 424 § 1 kpk).

W oparciu o powyższe zarzuty pełnomocnik wnioskodawców wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uwzględnienie wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawców nie zasługuje na uwzględnienie. Orzeczenie sądu pierwszej instancji jest zgodne z przepisami ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku. Ustawa ta w okresie swojego obowiązywania, była kilkakrotnie nowelizowana, najpierw po to aby poszerzyć krąg osób uprawnionych, tak aby dotyczyła nie tylko osób, wobec których zapadły orzeczenia wydane przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub przez organy pozasądowe, ale także osób represjonowanych przez radzieckie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organy pozasądowe a później aby ograniczyć rekompensaty dla osób działających na terytorium Polski w jej prawnie wyznaczonych granicach, tak aby Skarb Państwa nie wypłacał rekompensat osobom represjonowanym w ZSRR za działania skierowane wyłącznie przeciwko władzom radzieckim, jak również po to aby zasadą było, że za szkody i krzywdy wyrządzone działaniami organów państwa obcego powinno odpowiadać państwo, którego organy te szkody i krzywdy wyrządziło.

Takie też stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 listopada 2003 roku (OTK-A 2003/9/94) stwierdzając, że art. 8 ust 2a w związku z art. 8 ust 2b ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku obejmuje swoim zakresem osoby które po dniu 5 lutego 1946 roku na terytorium Polski w granicach ustalonych w Traktacie Ryskim poza obecnymi granicami Polski, kontynuowały prowadzoną wcześniej działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, i z powodu tej działalności były represjonowane przez radzieckie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organy pozasądowe. W uzasadnieniu wyroku podniesiono, że nowelizacja ustawy z dnia 16 lipca 1998 roku wskazała ramy miejscowe i czasowe działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, wskazując wyraźnie (w art. 8 ust 2b ustawy) na powiązania tej działalności z terytorium Polski w granicach ustalonych Traktatem Ryskim.

Gdy przyjąć, że służba wojskowa w armii gen. W. A. była działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego to jednak trzeba stwierdzić, że nie była prowadzona na terytorium Państwa Polskiego w rozumieniu art. 8 ust. 2b ustawy i dlatego wnioskodawcy nie mogą zasadnie ubiegać się o odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Podstawą do tego nie może być także udział w kampanii wrześniowej 1939 roku i będące konsekwencją tego internowanie. Niezależnie bowiem od tego jakie motywy i uczucia patriotyczne były związane z udziałem w tej kampanii to jednak udział w niej wynikał z przymusowego powołania w wyniku mobilizacji do służby w armii, a internowanie żołnierzy wynikało z realizacji przez organy radzieckie atrybutów suwerenności na zajętych terytoriach Polski. Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

/BD

UZASADNIENIE

zdania odrębnego

Moim zdaniem nie można oddalić wniosku wnioskodawców o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tego powodu, że działalność niepodległościowa J. J. (2) była prowadzona poza terytorium Polski tak poza obecnymi granicami jak i poza granicami ustalonymi w Traktacie Ryskim.

Ustawa z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34 poz 149 z późn. zmianami) nie tylko nie zawiera definicji działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego ale także nie określa w jakikolwiek sposób terytorium prowadzenia tej działalności.

Kryterium terytorialne zawarte w przepisach art. 8 ust. 2a i 2b ustawy dotyczy jedynie działalności radzieckich organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub organów pozasądowych, co wyraźnie wynika z użytych sformułowań – w art. 8 ust. 2a – „działające (organy) na obecnym terytorium Polski ... oraz na terytorium Polski w granicach ustalonych w Traktacie Ryskim” a w art. 8 ust. 2b – „osób represjonowanych na terytorium Polski w granicach ustalonych Traktatem Ryskim poza obecnym terytorium Polski”. Jeżeli, jak stwierdza Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18.11.2003 roku, ustawodawca chciał ograniczyć wypłatę rekompensat, tak aby nie wypłacano ich osobom prowadzącym działalność skierowaną wyłącznie przeciwko władzom radzieckim na terytorium ZSRR, to zrobił to wprowadzając nowelizacją z dnia 16 lipca 1998 roku (Dz. U. Nr 97 poz. 604) jedynie ograniczenia czasowe dla działalności organów radzieckich (od dnia 01.07.1944 roku do dnia 31.12.1956 roku oraz od dnia 01.01.1944 roku do dnia 31.12.1956 roku) w art. 8 ust. 2a oraz dla działalności niepodległościowej (od dnia 17.09.1939 roku do dnia 05.02.1946 roku) w art. 8 ust. 2b.

Trybunał Konstytucyjny odpowiadając na pytanie, czy art. 8 ust. 2a i ust. 2b ustawy z dnia 23.02.1991 roku jest zgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej na skutek błędnego odczytania tych przepisów, nadał im treść niezgodną z właściwym brzmieniem.

W tej sytuacji wniosek można było oddalić tylko po uznaniu, że służba w armii gen. W. A. nie była działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Sąd pierwszej instancji nie miał wątpliwości co do tego, że była to działalność niepodległościowa. Przez sąd apelacyjny sprawa ta nie została oceniona tak jednoznacznie, jednak z uwagi na stwierdzenie, iż do odszkodowania i zadośćuczynienia upoważnia jedynie działalność niepodległościowa na terytorium (co najwyżej i w zależności od okresu) Polski, określonym Traktatem Ryskim, nie oceniono tej kwestii.

Wydaje się jednak, że przy przyjęciu, że zaciągnięcie się J. J. (2) do regularnej armii jaką była armia tworzona przez gen. W. A. miało charakter dobrowolny, podobnie jak opuszczenie terytorium ZSRR z tą armią i z świadomością, że niezależność tej armii, niezależnie od tego gdzie będzie walczyć, może być w przyszłości gwarancją niepodległości Polski, służba ojca wnioskodawców może być uznana za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w rozumieniu ustawy z dnia 23.02.1991 roku.

/BD